Konsumentverket • KO

Rapport 2016:3

Marknadskontroll av personlig skyddsutrustning - klättring

2016:3 Marknadskontroll av personlig skyddsutrustning – klättring
Konsumentverket 2016

Ansvarig handläggare: Kerstin Jönsson

Förord

Medlemsstaterna i EU är skyldiga att bedriva marknadskontroll av produkter som släpps ut på marknaden. Krav på att marknadskontroll ska bedrivas finns bland annat i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll samt förordning (2005:893) om marknadskontroll av varor. I Sverige är Konsumentverket en av flera marknadskontrollerande myndigheter som ska utföra marknadskontroll och genom detta se till att produkter som säljs uppfyller krav på säkerhet, hälsa, miljö och andra lagstadgade egenskaper.

Marknadskontroller syftar också till att säkerställa att konkurrensförhållandena mellan företag är lika. Oseriösa näringsidkare ska inte få skaffa sig konkurrensfördelar i form av lägre priser eller annat genom att sälja produkter som inte är säkra. Därmed ska marknadskontroll i förlängningen också bidra till att EU:s inre marknad fungerar effektivt.

Denna rapport visar resultatet av den andra delen av en stor marknadskontroll där del ett är en kontroll av klättringsaktiviteter och del tre kontroll av äventyrsbanor.

Innehållsförteckning

Förord 3

1 Sammanfattning 5

2 Summary 6

3 Bakgrund 7

3.1 Rättslig reglering 7

3.2 Skadestatistik 7

3.3 Syfte 8

3.4 Målgrupp 8

4 Metod 9

4.1 Genomförande 9

4.2 Provning och avgränsning 9

4.2.1 Granskad utrustning 9

4.2.2 Provning 9

5 Resultat 10

5.1 Sammanfattning och analys 13

5.1.1 Resultat från provning av de produkter som ingått i kontrollen 13

5.1.2 Produkter i EU:s gemensamma informationssystem 13

5.2 Slutsats 14

Bilaga 1. Regler för personlig skyddsutrusting 15

Bilaga 2. Informationsbrev 16

1 Sammanfattning

Klättring är till sin karaktär en mycket riskfylld fritidsaktivitet, där såväl skyddsutrustning som säkerhetsrutiner spelar en central roll för att förhindra allvarliga olyckor. Konsumentverket är tillsynsmyndighet för både personlig skyddsutrustning för privat bruk och aktiviteter som erbjuds konsumenter inom klättring. De senaste åren har det kommit flera underrättelser till Konsumentverket, från näringsidkare som tillhandahåller skyddsutrustning för klättring, där det visat sig att utrustningen varit behäftad med brister och därför har återkallats.

Marknadskontrollen innefattar både produkter och tjänster. Denna rapport belyser personlig skyddsutrustning som används vid klättring. Den primära målgruppen är näringsidkare som tillhandahåller personlig skyddsutrustning. Konsumenter, klätterklubbar och företag som erbjuder klättring är en sekundär målgrupp.

Delar av projektet planerades delvis genom kunskapsutbyte med Svenska Klätterförbundet. En informationsinsats gjordes för att sprida kunskap om produktsäkerhetslagen och vad näringsidkare bör tänka på då de tillhandahåller personlig skyddsutrustning inom klättring.

Konsumentverket köpte in utvald utrustning (24 produkter) och har granskat märkning och användarinformation samt har begärt in formell dokumentation (”Försäkran om överensstämmelse” och ”EG-typkontrollintyg”). Utrustningen skickades till ett ackrediterat laboratorium i England, SATRA, för provning. Resultatet från provningen visade att:

- Sju produkter kunde inte uppvisa korrekt formell dokumentation. Två har rättat sin dokumentation och distributörerna har valt att sluta sälja de övriga fem.
- Åtta produkter hade bristande eller saknade svensk bruksanvisning. Dessa har åtgärdats.
- Fyra produkter hade varianser i provningen. Ett påpekande har lämnats angående tillverkningskontroll för en av produkterna efter vidare utredning.

Slutsats

Marknaden visar fortfarande okunskap angående regler om personlig skyddsutrustning. Att sälja utrustning som saknar korrekt formell dokumentation (”EG-typkontrollintyg” och ”Försäkran om överensstämmelse”) innebär bristande kännedom om varans kvalitet och säkerhet. Brister i bruksanvisning kan medföra att konsumenten inte förstår hur produkten ska användas och vilket skydd den ger. Detta kan påverka konsumentens säkerhet negativt.

Rättslig reglering

Produkter som utgör personlig skyddsutrustning omfattas av lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk (PSUL) och har sin grund i direktiv 89/686/EEG. Lagen kompletteras av produktsäkerhetslagen (2004:451), vilken omfattar både varor och tjänster.

All personlig skyddsutrustning måste vara CE-märkt och vara försedd med en bruksanvisning på språket som talas i landet där produkten ska säljas. För att få CE-märkas ska det finnas ett ”EG-typkontrollintyg” samt en ”EG-försäkran om överenstämmelse”. Vidare ska tillverkaren för denna typ av utrustning (kategori III) ha oberoende tillsyn av sin kvalitetskontroll i produktionen.

2 Summary

Climbing is by nature a risky recreational activity, where both protective equipment as well as safety procedures has a central role in preventing serious accidents. The Swedish Consumer Agency is the market surveillance authority for both personal protective equipment for private use and activities of climbing. In recent years there have been several notifications to the Swedish Consumer Agency from traders who provide protective equipment for climbing, proving that the equipment had shortcomings and has been withdrawn from the consumer.

This market surveillance includes both products and services. This report highlights the personal protective equipment used in climbing. The primary target group are traders who provide personal protective equipment. Consumers, climbing associations and providers of climbing becomes a secondary target audience.

Part of the project was planned with support from the Swedish Climbing Association. An information campaign was made to spread awareness of the Product Safety Act and the Act for Personal Protective Equipment for personal use and what the trader should consider when providing climbing services and personal protective equipment.

The Swedish Consumer Agency purchased selected equipment (24 products) and has reviewed the marking, user information and requested formal documentation ('EC Declaration of conformity' and 'EC Type Examination Certificate'). The equipment was sent to an accredited laboratory in England, SATRA, for testing. The results of the test showed that:

- Seven products could not produce proper formal documentation. Two have corrected their documentation, and distributors have decided to stop selling the other five.
- Eight products had inadequate or missing manual in Swedish. These have been corrected.
- Four products had variances in quality level. A remark was given to one of the products to review the production control.

Conclusion

The market still shows a certain lack of knowledge of the legal requirements on personal protective equipment. To sell equipment without proper formal documentation ('Declaration of conformity' and 'EC Type Examination Certificate') means lack of knowledge about the product's quality and safety. Deficiencies in the manual may cause that the consumer do not understand how to use the product properly and what level of protection it provides. This can cause a negative effect on the safety for the consumer.

Legal regulations

In Sweden both products and services are governed by the Product Safety Act (2004: 451). Products constituting personal protective equipment are also covered by the Act for Personal Protective Equipment for personal use (1992: 1326) and is based on Directive 89/686/EEC. All personal protective equipment must be CE marked and be provided with a manual in the native language where it is to be sold in. To get the CE mark, there must be an 'EC Type Examination Certificate' and an 'EC Declaration of Conformity'. Furthermore, for a majority of this type of equipment (category III), the manufacturer shall have independent assurance of its quality control in production.

3 Bakgrund

Marknadskontrollen innefattar både produkter och tjänster. Kontroll av utrustning är del två i ett tredelat projekt om marknadskontroll av utrustning och aktiviteter inom klättring och äventyrsbanor. Eftersom Svenska Klätterförbundet tidigt visade intresse för ett samarbete med Konsumentverket planerades delar av projektet tillsammans med dem ur inventerings- och kunskapssyfte. Verket träffade även representanter från enskilda klubbar som gav tips om utrustning där de upplevde ojämn kvalitet bland leverantörerna.

Klättring är till sin karaktär en mycket riskfylld fritidsaktivitet, där såväl skyddsutrustning som säkerhetsrutiner spelar en central roll för att förhindra allvarliga olyckor. De senaste åren har det kommit flera underrättelser till Konsumentverket från näringsidkare som tillhandahåller skyddsutrustning för klättring, där det visat sig att utrustningen varit behäftad med brister och därför återkallats. Det finns också kända olyckor av allvarlig karaktär kopplade till tjänster inom detta område.

3.1 Rättslig reglering

Konsumentverket är tillsynsmyndighet för både personlig skyddsutrustning för privat bruk och aktiviteter som erbjuds konsument inom klättring. Både varors och tjänsters säkerhet regleras i produktsäkerhetslagen (2004:451) (PSL). Produkter som utgör personlig skyddsutrustning omfattas även av lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk (PSUL) och har sin grund i direktiv 89/686/EEG. Lagen kompletteras med föreskrifter från Arbetsmiljöverket (AFS 1996:7), vilka tagits fram i samråd med Konsumentverket.

Personlig skyddsutrustning definieras som en utrustning som du bär eller håller till skydd mot hälso- eller säkerhetsrisker. Exempel inom klättringssporten är sele, karbinhakar, rep och slingor. Manuella bromsar tillhör inte kategorin personlig skyddsutrustning utan faller in under allmän produktsäkerhet. Utrustning för fritidsbruk, som bara skyddar mot väder och vind, klassas inte som personlig skyddsutrustning.

All personlig skyddsutrustning måste vara CE-märkt och vara försedd med en bruksanvisning på landets språk som produkten ska säljas i. Klätterutrustning tillhör vad som brukar benämnas i huvudsak ”Kategori III”. Detta innebär att tillverkaren måste lämna in produkten för provning för att erhålla ett ”EG-typkontrollintyg” och upprätta en ”EG-försäkran om överensstämmelse” innan den får CE-märkas. Tillverkaren ska även ha en oberoende tillsyn av sin kvalitetskontroll i produktionen.

Mer information om rättslig reglering finns i bilaga 1.

3.2 Skadestatistik

Konsumentverket har tillgång till Socialstyrelsens skadedatabas IDB (Injury Data Base). Det är dock svårt att utläsa olyckor inom klättring som beror på brister i personlig skyddsutrustning.

Svenska Klätterförbundet har genom analys av insamlade skaderapporter kommit fram till att så kallade förstemansfall[1] utgör den vanligaste orsaken till skador i klättring. Vidare bedömer Klätterförbundet att de tre vanligaste bidragande orsakerna som utpekas till att förstemansfall leder till skador är att:

- Mellansäkringar lossnar (i drygt hälften av rapporterna).
- Ett grepp eller ett steg lossnar (i en femtedel av rapporterna).
- Fallet blev långt till följd av långt avstånd till senaste mellansäkring (i en tiondel av rapporterna).

Mer informations finns på Klätterförbundets webbplats www.bergsport.se.

3.3 Syfte

Syftet med kontrollen är att

- verifiera att fallskyddsprodukter inom klättringsområdet på marknaden uppfyller gällande säkerhetskrav
- säkerställa att relevant kunskap finns hos näringsidkaren med avseende på krav på dokumentation och märkning.

3.4 Målgrupp

Den primära målgruppen är näringsidkare som tillhandahåller personlig skyddsutrustning. Konsumenter, klätterklubbar och företag som erbjuder aktiviteter inom klättring är en sekundär målgrupp.

[1] Den som klättrar först i ett replag.

4 Metod

4.1 Genomförande

Innan utrustning valdes ut och köptes in gjordes en informationsinsats till berörda näringsidkare för att sprida kunskap om produktsäkerhetslagen, lagen om personlig skyddsutrustning samt vad de bör tänka på då de tillhandahåller personlig skyddsutrustning inom klättring. Inköpt utrustning skickades därefter på provning.

4.2 Provning och avgränsning

4.2.1 Granskad utrustning

De grupper av utrustning som granskats är:

- Selar (dokumentgranskning)
- Quickdraws (provning)
- Karbinhakar (provning)
- Rep och slingor (dokumentgranskning)
- Bromsar (provning).

Konsumentverket har köpt in utvald utrustning (24 produkter) och granskat märkning och användarinformation samt begärt in formell dokumentation (”EG-försäkran om överensstämmelse” och ”EG-typkontrollintyg”).

4.2.2 Provning

Den inköpta utrustningen har provats av ackrediterat laboratorium, SATRA, i England. Utrustningen provades utifrån säkerhetsrelaterade krav i standarderna.

5 Resultat

Dnr	Utrustning	Tillverkare	Leverantör	Typ	Resultat
ROPE & SLING EN892:2012					
2014/1178	Sling 10mm/ 400 cm Cordolette	Dyneema, Wild Country	Naturkompaniet	Rep	Utan anmärkning.
2014/1178	Smart Rope	Tendon	Naturkompaniet	Rep	Utan anmärkning.
2014/1176	Rope Indoor 10,1 mm	Roca	Northstar	Rep	Justerad dokumentation (typkontrollintyg).
2014/1176	Rope Espeleo 10,5mm	Roca	Northstar	Rep	Justerad dokumentation (typkontrollintyg).
2014/1179	Rope Python 10 mm	Edelrid	Outdoorexperten	Rep	Utan anmärkning
Harness (sit) EN 813:2008 (EN12227:2007 as applicable)					
2014/1180	Flint (L)	Camp	Addnature	Sele	Utan anmärkning.
2014/1176	SkiAlp (Childsize)	Rock Empire	Northstar	Sele	Formella brister (dokumentation). Frivilligt säljstopp.
2014/1176	TITAN package (L)	Rock Empire	Northstar	Sele	Formella brister (dokumentation). Frivilligt säljstopp.
2015/323	Viper Harness (M)	DMM	(Addnature) High Sport	Sele	Mindre formella brister (formulering i Försäkran om överenskommelse). Påpekande.
2015/321	Ophir (L)	Mammut	(Addnature) Mammut	Sele	Utan anmärkning.
2015/322	Fraggle (XXS)	Edelrid	(Addnature) Granitbiten	Sele	Utan anmärkning.

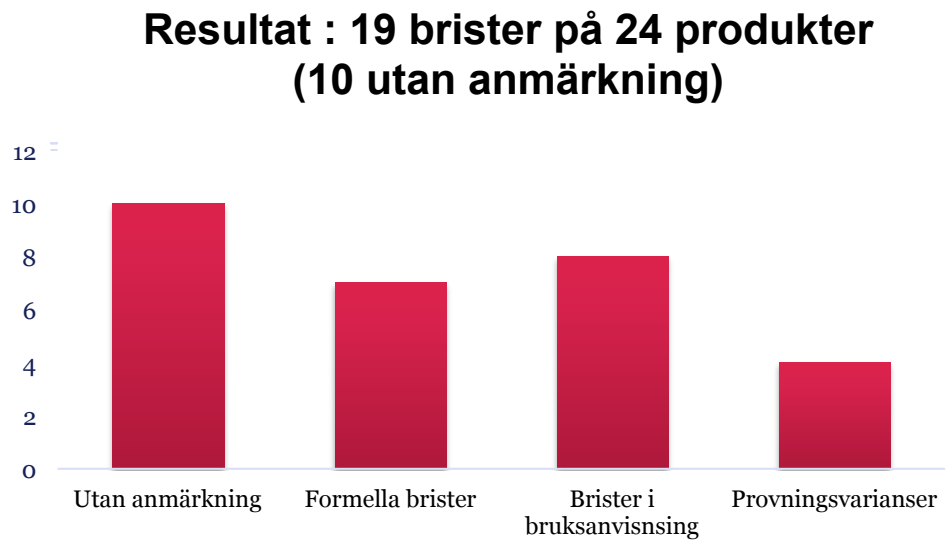
Quickdraws EN 566:2006 and EN 362:2004/EN12275:2013 as applicable					
2014/1179	Posiwire Quickpack/ Positron straight gate carabiner	Black Diamond	Outdoorexperten	Quickdraw	Utan anmärkning.
2014/1179	Nineteen G Set VPES	Edelrid	Outdoorexperten	Quickdraw	Justerad bruksanvisning. Hake fallerade i test, provnings-rutiner granskade samt redovisning från anmält organ Apave utan anmärkning.
2014/1180	Photon Express	CAMP	Addnature	Quickdraw	Slingan brast vid 20kN istället för 22kN, utredning gjord. Provning med karbinhakar på slingan istället för provstavar, har sannolikt gett varians, variansen accepterad.
2014/1176	Kong Ultra top	Rock Empire	Northstar	Quickdraw	Fallerat i test, bruksanvisning saknas. Frivilligt säljstopp.
2014/1177	Hot Safe Life	SALEWA	Heelhook (Friluft.se)	Quickdraw	Formella brister (dokumentation). Frivilligt säljstopp.
Connectors EN 362:2004 (EN12275:2013)					
2015/194	Jack Screw-Lok	Omega	C2 Vertical Safety Heelhook (Friluft.se)	Karbinhake	Utan anmärkning, dock typprovad enligt 1998 års standard.
2015/194	Am'D Ball-lock Autolock	Petzl	C2 Vertical Safety Heelhook (Friluft.se)	Karbinhake	Påpekande angående fallerad provning dock inom marginalerna. Svensk bruks-anvisning endast på nätet.
2014/1180	Connector HMS	DMM	Addnature	Karbinhake	Utan anmärkning.
2014/1176	HMS 120 K-Lock	Rock Empire	Northstar	Karbinhake	Formella brister (dokumentation), bruksanvisning saknas. Frivilligt säljstopp.
2014/1177	HMS SAFE LOCK 3T LARGE	SALEWA	Heelhook (Friluft.se)	Karbinhake	Justerad bruksanvisning.

Break Belay EN15151 1 and 2:2012					
2015/194	Grigri 2	Petzl	C2 Vertical Safety Heelhook (Friluft.se)	Broms	Utan anmärkning.
2015/323	Bug Belay	DMM	(Addnature) High Sport	Manuell Broms	Ej personlig skyddsutrustning. Påpekande om att bruksan-visningen var dåligt översatt till svenska.
2014/1176	261/09	Rock Empire	Northstar	Manuell Broms	Ej personlig skyddsutrustning. Svensk bruks-anvisning saknas. Efter påpekande har North Star valt att sluta sälja de produkter där tillverkaren inte presenterat korrekt dokumentation.

Tabellen visar vilka produkter som köpts in. Alla produkter har dokumentgranskats och de flesta har skickats på provning. I kolumnen för resultat återfinns vilka åtgärder som vidtogs för att rätta till de brister som upptäcktes.

5.1 Sammanfattning och analys

5.1.1 Resultat från provning av de produkter som ingått i kontrollen

- Sju produkter kunde inte uppvisa korrekt formell dokumentation. Två har rättat sin dokumentation och distributörerna har valt att sluta sälja de övriga fem.
- Åtta produkter hade bristande eller saknade svensk bruksanvisning. Dessa har åtgärdats.
- Fyra produkter hade varianser i provningen. Ett påpekande har lämnats angående tillverkningskontroll för en av produkterna efter vidare utredning.

Flera av slingorna låg nära gränsen eller fallerade i dragprovning. Dock kunde man visa att när separat provning av slinga utförts enligt SS-EN 566:2006 uppfyllde de kraven.

5.1.2 Produkter i EU:s gemensamma informationssystem

5.1.2.1 *RAPEX*

RAPEX är EU:s gemensamma varningssystem där myndigheter informerar varandra och marknaden om produkter som bedömts som farliga. Under pågående marknadskontroll har en RAPEX-notifierad produkt för personlig skyddsutrustning inom klättring noterats. Vissa serier från 14 modeller av karbinhake från DMM International är berörda. För exemplar i Sverige har återkallelse från konsument pågått sen mitten av september 2015 via företaget High Sport. Ett tillverkningsfel i karbinhakens låsmekanism gjorde att den kunde gå sönder eller ofrivilligt öppnas under användning.

5.1.2.2 *Business Application och § 23 PSL*

Om en näringsidkare har fått kännedom om att en produkt, som denne säljer eller har sålt, är farlig för konsumenter ska produkten dras tillbaka från marknaden. Om produkten är såld i flera länder inom EU, kan företaget göra en självanmälan via EU:s gemensamma system Business Application. Konsumentverket har under pågående marknadskontroll fått in en sådan anmälan

på klättringsutrustningen Skylotec Ferrata Skysafe II, med defekt i karbinhaken. Efter utredning visade det sig dock att den serie där de aktuella exemplaren påträffades inte sålts i Sverige.

5.2 Slutsats

Marknaden visar fortfarande viss okunskap om regler för personlig skyddsutrustning. Att sälja utrustning som saknar korrekt formell dokumentation (”EG-typkontrollintyg” och ”Försäkran om överensstämmelse”) innebär att produkter säljs utan verifikation av kvalitet och säkerhet. Brister i bruksanvisning kan medföra att konsumenten inte förstår hur produkten ska användas samt vilket skydd den ger. Detta kan påverka säkerheten negativt.

Då en produkt importeras måste importören försäkra sig om att den har rätt märkning, korrekt formell dokumentation och att det finns svensk bruksanvisning. Importören bör även följa upp att tillverkaren har en ändamålsenlig kvalitetskontroll för att säkra jämn tillverkningskvalitet på produkten.

Klättring är en växande marknad vilket ofta för med sig ett ökat antal mindre seriösa aktörer på marknaden. Det är av stor vikt att importörer/tillverkare försäkrar sig om att de produkter som säljs uppfyller gällande regler.

Bilaga 1. Regler för personlig skyddsutrusting

Information om reglerna för personlig skyddsutrustning för privat bruk

Konsumentverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som utgör personlig skyddsutrustning och som konsumenter använder eller kan komma att använda för privat bruk. Det innebär att myndigheten kontrollerar att näringsidkare följer gällande regelverk för dessa produkter. Utrustning av detta slag är sådan som är avsedd att bäras eller hållas av en person till skydd mot hälso- och säkerhetsrisker.

Kraven för personlig skyddsutrustning för privat bruk finns i lagen (1992:1326) och förordningen (1993:972) om personlig skyddsutrustning för privat bruk, produktsäkerhetslagen (2004:451) samt i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1996:7). Den svenska lagstiftningen på området har sin bakgrund i EU:s direktiv om personlig skyddsutrustning (89/686/EEG).

Personlig skyddsutrustning får tillhandahållas endast om den uppfyller föreskrivna krav vad gäller skyddsverkan, utformning, märkning och produktinformation. Utrustningen förutsätts vara säker om den överensstämmer med en harmoniserad standard till vilken hänvisningar har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Innan försäljningen av personlig skyddsutrustning får påbörjas, gäller att tillverkaren eller dennes representant inom EU/EES-området ska

- sammanställa en teknisk dokumentation som ska innehålla alla relevanta fakta om de åtgärder tillverkaren använder för att säkerställa att utrustningen uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEG,
- innan tillverkningen påbörjas, lämna produkten för typkontroll till ett anmält organ, vilket utfärdar typkontrollintyg om produkten uppfyller tillämpliga krav. Detta gäller inte för utrustning av enkelt slag, s.k. ”kategori I-utrustning”,
- upprätta en särskild, skriftlig försäkran (så kallad ”försäkran om överensstämmelse”) om att utrustningen uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEG och att utrustningen är identisk med den som lämnats in för typkontroll,
- lämna produktinformation på svenska, bland annat bruksanvisning, för produkter som ska säljas i Sverige,
- CE-märka produkten. Märkningen ska vara synlig, läslig och varaktig under utrustningens förväntade livslängd.

Bryter en näringsidkare mot gällande regelverk kan Konsumentverket förelägga om säljförbud eller andra tvingande åtgärder, såsom exempelvis att återkalla produkten från konsumentledet. Ett föreläggande av det här slaget är i allmänhet förenat med ett vite. Vidare kan Konsumentverket vid domstol ansöka om att näringsidkaren ska åläggas en sanktionsavgift, om denne medvetet eller av oaktsamhet har tillhandahållit personlig skyddsutrustning som inte uppfyller grundläggande krav på bland annat hälsa och säkerhet.

Om en näringsidkare upptäcker att en personlig skyddsutrustning har bristande skyddsverkan eller är farlig på annat sätt ska Konsumentverket omedelbart underrättas om detta.
På Konsumentverkets webbplats, www.konsumentverket.se, under rubrikerna ”Företag” vidare ”produktsäkerhet” finns blanketter för underrättelse samt en vägledning för återkallelse och andra korrigerande åtgärder som en näringsidkare kan behöva genomföra.

Bilaga 2. Informationsbrev

Informationsbrev som skickades ut till näringsidkare före uppstart av marknadskontrollen

Konsumentverket kommer under åren 2014-2015 att genomföra marknadskontroll av fallskydd för sportklättring, äventyrsbanor, zip-lines och höghöjdsbanor.

Skyddsutrustning för privat bruk, t.ex. fallskydd som används vid klättring är personlig skydds-utrustning och omfattas av lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk (PSUL). Med personlig skyddsutrustning menas alla produkter som är gjorda för att bäras eller hållas av en person till skydd mot hälso- och säkerhetsrisker. Mer information finns i bilagorna 1 och 2.

Vad kommer att ingå i kontrollen?

Konsumentverket kommer att köpa in fallskydd som är vanligt förekommande på marknaden. Provning av utrustning kommer göras av ackrediterat laboratorium. Utöver detta kommer vi att begära in dokumentation som visar att produkterna är säkra; typkontrollintyg (EC Type Examination Certificate), intyg om överensstämmelse (Declaration of Conformity) samt bruksanvisning.

Målsättning

- verifiera att fallskyddsprodukter inom klättringsområdet på marknaden uppfyller gällande säkerhetskrav
- säkerställa att relevant kunskap finns hos företagen beträffande krav på dokumentation och märkning.

Resultatet kommer redovisas i rapporter som kommer finnas tillgängliga via www.konsumentverket.se

Mer information finns i bilagorna:

Bilaga 2.1. Marknadskontroll, Kort om Produktsäkerhetslagen samt kort om lagen om personlig skyddsutrustning.
Bilaga 2.2. Vad förväntas av återförsäljare, importör och tillverkare

På www.konsumentverket.se under företag kan du läsa mer om vad som gäller, där finns även länkar till kompletta lagstiftningar och föreskrifter.

Om ni har frågor är ni välkomna att kontakta oss.

Karlstad

Kerstin Jönsson
Projektledare
kerstin.jonsson@konsumentverket.se
Tel. 054-194081

Stina Johansson
Utredare
stina.johansson@konsumentverket.se
Tel.054-194130

Bilaga 2.1 Marknadskontroll

Allmänt om marknadskontroll

Krav på att marknadskontroll ska bedrivas finns bl.a. i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll samt förordning (2005:893) om marknadskontroll av varor. Det är medlemsstaternas myndigheter som ska utföra marknadskontroll och härigenom tillse att produkter som saluförs uppfyller krav på säkerhet, hälsa, miljö och andra lagstadgade egenskaper. I Sverige är Konsumentverket en av flera marknadskontrollerande myndigheter.

Marknadskontroll syftar både till att skydda konsumenternas säkerhet och hälsa och till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan företag.

Konsumentverkets marknadskontroll sker huvudsakligen som stickprovskontroller inom olika produktgrupper eller genom tillsynsbesök hos utvalda näringsidkare. Marknadskontroll kan också ske med anledning av ett olycksfall, eller på grund av information som Konsumentverket fått genom en anmälan, eller information från en annan medlemsstat.

Näringsidkarens skyldigheter

För att Konsumentverket ska kunna bedöma om en produkt uppfyller gällande krav är näringsidkaren skyldig att på begäran av verket lämna de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för tillsynen. Om en sådan begäran inte följs kan Konsumentverket förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet. Ett sådant föreläggande förenas då normalt med ett vite.

Kort om produktsäkerhetslagen och lagen om personlig skyddsutrustning för privat bruk

En av Konsumentverkets uppgifter är att se till att produktsäkerhetslagen (2004:451) och lagen (1992:1326) om personlig skyddsutrustning för privat bruk, PSUL, följs. Lagarna är till för att motverka att varor och tjänster orsakar skada på person vid normal och förutsebar användning.

Vid bedömningen av om en risk hos en vara eller tjänst ska anses som godtagbar och förenlig med en hög skyddsnivå, ska hänsyn särskilt tas till sådana risker som varan eller tjänsten kan föra med sig för vissa konsumentgrupper, särskilt barn och äldre. Detta innebär att en åtgärd kan vara motiverad även då skaderisken är liten.

PSUL gäller personlig skyddsutrustning som konsumenter utnyttjar eller kan komma att utnyttja för privat bruk. Utrustningen är avsedd att bäras eller hållas till skydd för en person mot hälso- och säkerhetsrisker. Lagen kompletteras med föreskrifter från Arbetsmiljöverket (AFS 1996:7) som tagits fram i samråd med Konsumentverket.

En näringsidkare får enligt PSUL endast tillhandahålla personlig skyddsutrustning om denna uppfyller vissa krav avseende skydd för hälsa och säkerhet, utformning samt märkning och annan produktinformation. De säkerhetskrav som kan ställas på en vara preciseras ofta i Europastandarder.

Avviker en vara från standard kan detta utgöra en stark indikation på att varan inte uppfyller produktsäkerhetslagens säkerhetskrav. Ett föreläggande eller förbud får meddelas även om en vara uppfyller kraven i en standard, om det visar sig att varan trots detta är farlig.

Det är näringsidkaren som har bevisbördan för att en vara är säker. Bryter en tillverkare, importör eller distributör mot de grundläggande säkerhetskraven i PSUL och/eller direktivet om personlig skyddsutrustning (89/686/EEC) och/eller PSL kan Konsumentverket förelägga vederbörande att, antingen upphöra med att föra ut produkten på marknaden, eller att återkalla varan. Verket har även möjlighet att förena ett föreläggande med vite eller ansöka om sanktionsavgift.

Den som tillhandahållit en farlig vara ska utan dröjsmål vidta de åtgärder som krävs för att förebygga skadefall. Om en näringsidkare får kännedom om att en vara som tillhandahålls eller har tillhandahållits är farlig ska tillsynsmyndigheten underrättas. På Konsumentverkets hemsida, www.konsumentverket.se, under rubrikerna ”Företag” och ”Produktsäkerhet” och ”Underrätta om farlig produkt” finns blanketter för underrättelse samt en vägledning för återkallelse och andra korrigerande åtgärder. På hemsidan kan man också ta del av lagstiftningen i sin helhet.

Bilaga 2.2 Vad förväntas av återförsäljare, importör och tillverkare

Något förenklat förväntas följande av dig som tillverkar, importerar eller tillhandahåller personlig skyddsutrustning.

Distributör-Återförsäljare

- Du kontrollerar att en bruksanvisning finns på svenska
- Du kontrollerar att produkten är CE-märkt
- Du kan på begäran uppvisa en kopia på försäkran om överensstämmelse för de produkter du säljer
- Du kan på begäran uppvisa en kopia på typkontrollintyg för de produkter du säljer

Importör

- Du kontrollerar att en bruksanvisning finns på svenska
- Du kontrollerar att produkten är CE-märkt
- Du kontrollerar att det finns en försäkran om överensstämmelse och ett typkontrollintyg för de produkter du planerar att importera
- Du kan på begäran uppvisa kopior på försäkran om överensstämmelse och typkontrollintyg.

Tillverkare

För all personlig skyddsutrustning gäller att tillverkaren eller dennes representant inom EU/ EES-området ska:

- **sammanställa en teknisk dokumentation.** Den ska innehålla alla relevanta fakta om de åtgärder tillverkaren använder för att säkerställa att utrustningen uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEC,
- lämna produkten för typkontroll till ett anmält organ, vilket utfärdar **typkontrollintyg** om produkten uppfyller tillämpliga krav. Detta gäller inte för utrustning av enkelt slag, s.k. kategori I, se nedan,
- upprätta en särskild, skriftlig Försäkran om att produkten uppfyller grundkraven i EU-direktivet 89/686/EEC och att produkten är identisk med den som lämnats för typkontroll ("**Försäkran om överensstämmelse**"),
- lämna produktinformation på svenska, bland annat **bruksanvisning**, för produkter som ska säljas i Sverige,
- **CE-märka produkten**. Märkningen ska vara väl synlig, lättläst och beständig.
- Du har en produktionskontroll som gör att alla tillverkade exemplar uppfyller samma krav som den som lämnats för typkontroll
- Du kan uppvisa den tekniska filen, typkontrollintyg och försäkran om överensstämmelse på begäran.

Skyddskategorier

Personlig skyddsutrustning delas in i tre olika kategorier beroende på vilka risker de ska skydda mot. Vilka krav en utrustning måste uppfylla har att göra med vilken kategori denne tillhör.

Vanligaste skydden - kategori II

De flesta personliga skyddsutrustningar för privat bruk tillhör vad som brukar benämnas kategori II. Hit hör de flesta sportskydd såsom exempelvis kroppsskydd för klätterhjälmar, MC-skydd, ridhjälmar, flytvästar m.m. Samtliga produkter som faller in under denna kategori ska typkontrolleras, vilket innebär att tillverkaren ska lämna produkten till ett särskilt laboratorium som utgör en opartisk kontrollinstans – anmält organ (eng: Notified Body), för att få ett typkontrollintyg (eng: EC type-examination certificate). Detta visar att produkten uppfyller de grundläggande säkerhetskraven.

Komplicerad utrustning - kategori III

Till denna kategori räknas personlig skyddsutrustning som ska skydda mot livsfara eller allvarlig bestående skada och där användaren inte själv kan upptäcka risken i tid. Det kan röra sig om skydd mot elektriska risker, kemikalier och joniserande strålning eller exempelvis dykapparater och fallskydd. För kategori III-utrustningar krävs dessutom att tillverkningskontrollen ska ske under överinseende av ett anmält organ.

Enklare utrustning - kategori I

Hit räknas enklare skydd som är avsedda att skydda mot minimala risker, bland annat skyddshandskar för trädgårdsarbete och solglasögon. Kraven för denna typ av skyddsutrustning förutsätts vara uppfyllda om utrustningen har CE-märkning grundad på tillverkarens egen bedömning av att de grundläggande säkerhetskraven är uppfyllda, så kallad självcertifiering.

Vad innebär CE-märkningen?

CE-märket på en produkt betyder att tillverkaren intygar att den uppfyller EU:s grundläggande hälso-, miljö- och säkerhetskrav. CE-märket är även ett handelsmärke som gör att en produkt kan säljas fritt över nationsgränserna inom EU. Bara produkter som uppfyller kraven i tillämpliga EU-direktiv får CE-märkas. Kraven i EU:s olika direktiv har överförts till svenska regler och motsvarande regler ska finnas i alla EU-stater.

Kopplat till CE-märket är också en "Försäkran om överensstämmelse". Det är i detta dokument som tillverkaren försäkrar att en produkt överensstämmer med EU:s säkerhetskrav. För personlig skyddsutrustning som tillhör kategori II respektive III ska dokumentet också innehålla en referens till typkontrollintyget och uppgifter om vilket anmält organ som utfärdat intyget. Tillverkaren ska försäkra att den serietillverkade produkten är identisk med den som lämnats för typkontroll. För kategori III krävs också att information om tillverkningskontrollen finns med.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad. Telefon: 0771-42 33 00. konsumentverket.se